

FOTOGRAFIE THE ART OF LEE MILLER IN LONDEN

Engel van buiten, duivel van binnen

Het Amerikaanse model en fotografe Lee Miller was als elektriciteit: energiek, lichtend, prikkelend schokkend. In het Londense Victoria & Albertmuseum loopt een unieke tentoonstelling met exclusieve vintage prints, herdrukken van oude negatieven, kunstenaarsportretten, fotoreportages met eigen tekst in Vogue, tekeningen en zelfs een fragment uit de kortfilm 'Le sang du poète' van Jean Cocteau. Lee Miller was een veelzijdige en hoogst merkwaardige vrouw.

Honderd jaar geleden werd Elisabeth Miller in Poughkeepsie, New York geboren. Dertig jaar geleden overleed ze op haar boerderij in Sussex. Haar enige zoon, Anthony Penrose, wordt dit jaar 60. Hij bewaart de archieven en is haar biograaf. Voldoende reden om met de nodige afstand te kijken naar wie de échte Lee Miller was.

Het bekendste zijn de foto's die haar minnaar en landgenoot Man Ray in het tussenoorlogse Parijs van haar maakte. Model-musee Lee werd de surrealistische 'partner in crime' van de fotograaf. Het verhaal gaat dat zij het procedé van 'solarisatie' zou hebben ontdekt. Misschien onbewust zoals het een echte surrealist past. Beide fotografen waren in de donkere kamer negatieven aan het ontwikkelen toen Lee iets over haar voet voelde kruipen: een rat of een ander ongedierte? Ze krijste het uit en knipte het licht aan. In een reflex om te verhinderen dat zijn negatief verprutst zou zijn, drukte hij de schakelaar weer uit. Maar in die korte tijdspanne van verlichting werd de foto aangetast: de belijning van de vormen wordt een stevige zwarte rand, de zogenaamde 'Mackie Line' en gaf de foto iets onwezenlijks. Een nieuwe expressie was geboren.

TRAUMA

Misschien was het niet zomaar een experiment. Lee had een gedegen kennis van chemie; later leidde ze haar broer Eric op tot assistent voor het ontwikkelen van haar opnames. Hun vader was een gepassioneerde amateurfotograaf. Op de tentoonstelling hangt een foto van de 8-jarige Elisabeth in een te grote salopette. En van dezelfde vader is ook het dubbelportret van zijn 21-jarige dochter: poedelnaakt in al haar schoonheid. Nogal (on)kies omdat Lee op haar zevende verkracht was en er een zware venerische ziekte en psychologisch trauma aan overhield.

Misschien is dat de achterliggende reden waarom Lee in haar later leven zo recht voor de raap was, hoogst onconventioneel, een wilde kat met een turbulent liefdesleven en een... drankorgel zoals haar zoon Anthony Penrose beaamt.

Pas na haar dood - Anthony was dan al 30 - ontdekte hij wie zijn moeder, die zich nooit om hem bekommerde, was. Op zolder ontdekte hij de 60.000 negatieven die de 'Lee Miller Archives' nu behelzen, maar ook de brieven en de geschriften vol humor en spirit. Zelfs zijn vader - Roland Penrose, de Engelse surrealistische schilder en dichter - kende haar amper en wist bijvoorbeeld niet hoe moedig ze zich in de oorlog had gedragen.

BELIEVE IT

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Lee Miller niet naar huis teruggekeerd omdat ze meende dat ze Europa veel verschuldigd was. Ze werd freelance fotocorrespondente voor het blad Vogue waarvoor ze in haar prille jaren een gewild model was. Met de Amerikaanse troepen maakte ze de landing in Normandië mee, ze was erbij bij de bevrijding van Parijs. Een foto waarbij Picasso liefdevol zijn hand in de nek legt van een kop grotere Lee, in battledress, spreekt boekdelen. Haar boek 'Grim Glory' over de blitz op London, met de schuilkelders en de verwoeste stad, is serieus surrealisme.

Onwerkelijk en tegelijkertijd banaal is de foto getrokken door haar minnaar Sherman: Lee neemt een bad in het appartement van Hitler in München. Het portret van de dictator staat op de badrand en haar legerbottines staan klaar om weer aangetrokken te worden. Het is van een macabere banaliteit.

Lee Miller, 'Self-portrait in Headband', 1933

© LEE MILLER ARCHIVES, ENGLAND 2007.

Lee Miller was recht voor de raap, hoogst onconventioneel, een wilde kat met een turbulent liefdesleven én een drankorgel.

Lee Miller, 'Women with Fire Masks', 1941

© LEE MILLER ARCHIVES, ENGLAND 2007.

De oorlog raakte Lee diep. Bij haar foto's publiceerde ze dan ook tekst. 'Believe It'. Het is een uitroep van bovenaan haar reportage over de kampen van Buchenwald en Dachau. Niet alleen haar foto's zijn scherp; ook haar teksten zijn dat.

Na deze gruwel is het voor haar moeilijk om opnieuw aan te knopen met de oppervlakkige naoorlogse activiteiten. Het fotograferen van tassen en leuke kleuters voor damesbladen zinde haar niet.

De laatste reeks foto's voordat ze de camera voorgoed aan de haak hing, heet 'Working Guest'. Lee en Roland Penrose trokken zich terug op een boerderij in Sussex en daar kwamen geregeld de vrienden langs. Anthony, geboren in 1947, herinnert zich een bende jolige mensen die meestal Frans spraken en druk met hun handen gesticuleerden. Op de tentoonstelling hangt een snoezig beeld van de blonde kleuter met bompa... Picasso. Maar Anthony ontdekte later onder de gasten ook Juan Miro en de altijd grappige Man Ray. En de bezoekers moesten meehelpen: Max Ernst werd gekiekt al wiedend in de tuin. Popart-kunstenaar Richard Hamilton moest gordijnen naaien, de directeur van het MoMa werd verzocht varkens te voeden, onhandige Saul Steinberg, de New Yorkse cartoonist, worstelde met een tuinslang en 'de gastvrouw neemt het ervan' staat onderaan een foto waarmee Lee zichzelf, slapend op de sofa, kiekte.

HUMOR

Humor is een belangrijk facet van Lee Miller. Dat was al zo in de jaren 20 toen ze volop de Parijse surrealistische kringen frequenteerde en ze de vrolijke bende in naakt bovenlijf aan de Côte d'Azur vastlegde. Humor ook in de tekeningen en de collages die ze maakte en die per grote uitzondering te zien zijn. Humor ook in de composities van bepaalde foto's. Of in de titels zoals 'The Black, Satin and Pearls Set' die Britse expats in Egypte kenschetst. In 1934 huwde Lee de Egyptische ingenieur-zakenman Aziz Eloui Bey. Maar haar bohemienattitude zou ze nooit opgeven. Trouwens, ze keerde in de jaren dertig regelmatig naar Europa terug, al was het om de ontwikkeling van haar foto's te controleren. Want in Caïro had ze geen donkere kamer en toch kon ze op een weergalozemanier de 'cadrage' van haar beelden voorzien. Sommige negatieven zijn amper een postzegel groot, maar de uitvergroete prenten bewijzen hoe goed ze kon observeren en hoe krachtig haar beeldvorming was.

Zelfs René Magritte moest dat toegeven. Waarschijnlijk kenden ze elkaar uit de Parijse surrealistische kringen; zijn schilderij 'Le Baiser', nu in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten in Brussel, is duidelijk geïnspireerd op haar foto 'Portrait of Space'. Het is een beeld van een woestijnase, gezien door een scheur in een armoedig muggenraam. Het doorzicht door het kijkgat is prachtig. Het lijkt de zee maar het zijn golven van desolaat zand.

Een confrontatie tussen binnen en buiten, tussen echt en onecht. Kortom, Lee Miller zelf zoals ze van zichzelf zei: 'Engel van buiten, duivel van binnen.'

Eliane VAN DEN ENDEN

■ 'The Art of Lee Miller' is tot 6 januari 2008 te zien in het Victoria & Albert Museum, Cromwell Road in Londen tel 00.44.20.7942.2502
www.vam.ac.uk/leemiller ; www.leemiller.co.uk
Vanaf 14 november ligt Brussel maar op 1 uur en 50 min. van Londen verwijderd. Het eindstation van de trein wordt verplaatst naar Saint Pancras; meer inlichtingen: www.eurostar.com

REIZEN IN STIJL

PREMIUM CLASS

Heerlijke Luxecruise in de Caraïben

van 25 november tot 8 december 2007

Seven Seas Navigator *****

suite vanaf € 2.590 pp
i.p.v. 4.364,-

superluxe all inclusive cruise met vluchten

lijnvlucht + hotelnacht (*) / Fort Lauderdale (Florida) - Princess Cays (Bahamas) - San Juan (Puerto Rico) - St. Thomas (US Maagdeneilanden) - Gustavia, (Saint-Barthélemy) - Philipsburg (Sint. Maarten) - Tortola, (US Maagdeneilanden) - Cayo Levantado (Dom. Rep.) - Grand Turk (Turks & Caicos) - Fort Lauderdale / terugvlucht

Beleef de all inclusive luxe van Regent

De schepen van Regent hebben enkel suites aan boord.

- rustig, luxueus, casual chic
- zeer hoogwaardige all inclusive formule
- open bar 24u/24u over heel het schip
- fooien inbegrepen
- 3 x meer ruimte per passagier
- hoog niveau van persoonlijke service
- geselecteerde wijnen inbegrepen bij lunch en diner
- hoogwaardige roomservice 24u/24u in de suite
- open seating (dineren met wie en hoe laat men wil)
- alternatieve restaurants zonder toeslag

(*) hotelverblijf extra in hotel naar keuze

Regent
SEVEN SEAS CRUISES

CruiseTravel
belgium

Stierstraat 12
2018 Antwerpen
tel. 03-236 89 39
fax 03-236 53 27
info@cruisetravel.be